

Ruimte voor de toekomst die zich aandient

Iconische installatie in de Brugse Magdalenakerk verdwijnt na 21 jaar

Maart 2023 – Koen Dekorte

Van u is de toekomst, kome wat komt. – Huub Oosterhuis.

Het verhaal van YOT start in 2002 met de herinrichting van de Brugse Magdalenakerk. Als labo voor levensbeschouwing experimenteert de organisatie rond de herwaardering van het religieus erfgoed. Vormelijk kiezen we voor de centrale plaatsing van een gigantisch nieuw meubel in het schip van de kerk. Deze installatie wordt dit voorjaar afgebouwd. Er komt voorlopig niets in de plaats. We maken ruimte voor de leegte. De eyecatcher van de Magdalenakerk verdwijnt. Wat bezielt YOT? Waarom in godsnaam datgene wegnemen waarmee de organisatie bekendheid verwierf in binnen- en buitenland? De woordkeuze in de vraag is geen toeval: in Gods naam. Dat vraagt om een woordje uitleg.

Naar aanleiding van het zomerproject *joie de vivre* uit 2019, schrijft Sofie Verscheure in *de gazet van de levenskunstenaar*: ‘Godsnaam eeuwenlang foutief vertaald’. Sofie vertrekt van een schijnbaar gekende Bijbeltekst: “Zo is er het verhaal van Mozes die in de woestijn de kudde schapen van zijn schoonvader Jetro hoedt en in de verte een brandende braamstruik opmerkt. Wanneer hij die nieuwsgierig onderzoekt, ontmoet hij tot zijn verrassing God zelf. Hij krijgt de opdracht om zijn volk dat in onderdrukking leeft weg te halen uit Egypte. Waarop Mozes vraagt: goed en wel, maar als ze mij vragen “Wie is die God die ons wil bevrijden, hoe is zijn naam?”, wat moet ik dan zeggen? Waarop God antwoordt: zeg hen dat EHEJEH ASJER EHEJEH jou stuurt. Eeuwenlang foutief vertaald als ‘ik ben die ben’. Maar dat kan niet. Je kan in het Hebreeuws het werkwoord ‘zijn’ niet vervoegen in de tegenwoordige tijd. Je kan nooit zeggen ‘ik ben’ want dan sluit je jezelf op in een kant en klaar hier en nu. Juister is het om te vertalen: IK ZAL ZIJN WAT IK ZAL ZIJN. God verbindt zich altijd met toekomst, met een perspectief, met verlangen. Het bindwoordje ASJER kan je trouwens ook lezen als osjer (geluk) isjer (durven) of asjar (gaande zijn). Wanneer je al die betekenissen combineert, kom je tot: wees gelukkig, ga op weg en durf te zoeken. Overigens is een andere naam voor God in het Hebreeuws ‘EL’. Dat betekent ook ‘naar’, ‘in de richting van’. Dus als je God denkt, dan kan je volgens de Bijbel niet anders dan aan beweging denken. Je kan niet God denken en op je stoel blijven zitten,” aldus Sofie.

What are we going to do with all this future.

Vorig jaar zag ik in Wenen een gigantisch opschrift op een muur in de stad: 'What are we going to do with all this future?' Wat gaan we met al die toekomst doen? Het raakte me. De tekst blijkt het werk van de Spaanse artiest Coco Capitan, in samenwerking met het modemerken Gucci. De quote vangt 'the spirit of possibility'. In een wereld die volgens sommigen geen toekomst meer heeft, is deze quote een statement over het exuberante van de toekomst: alle mogelijkheden liggen open. Klaar voor wie er klaar voor is. Het is de godsnaam als een Ruimte. Een Ruimte die Toekomst schept.

Er zijn allerlei redenen te bedenken om het symboolvlak te behouden of te doen verdwijnen. Als je als organisatie een labo wil blijven, dan is het belangrijk om de ruimte te bewaken waarin dat labo-gehalte kan verschijnen. In 21 jaar tijd is er maatschappelijk veel veranderd, maar ook YOT ontwikkelde zich verder. Deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor de inrichting van de kerkruimte. Maar de belangrijkste reden is verbonden met wat we zelf geloven. Want als bezoekers mij vragen waarom we het symboolvlak in de kerk na 21 jaar zullen ontmantelen en afbouwen, dan is mijn antwoord: 'omdat we gelovige mensen zijn'. Hoewel elke mens wel op één of andere wijze gelovig is – de vraag is beter: wat geloof je? – is de beslissing ingegeven door de Bijbelse grondintuïties. Vertrouwen is het hart van het Bijbels geloofsverhaal. Het vraagt moed om het 'paradepaardje' van YOT af te bouwen. Het is niet gemakkelijk om datgene waarmee je als organisatie bekend bent geworden, om datgene wat in (internationale) publicaties stevast de aandacht trekt en iedere bezoeker verwacht, te laten verdwijnen. Toch ervaren we dat het tijd is "om het leven heruit te vinden."

Theorie U

De inspiratie van de Duitse denker Otto Scharmer met zijn Theory U, is voor mij wel het noodzakelijke duwtje in de rug. Scharmer ontwikkelde een concept om vooruit te lopen op 'de toekomst die zich aandient.' De meeste veranderingen in organisatie gebeuren op basis van een update van het verleden. Denk bij voorbeeld aan de aanpassing van de liturgie naar de volkstaal: nagenoeg dezelfde liturgie in 'n nieuwe taal. Het verleden biedt een schat aan informatie en vroegere ervaringen kunnen een goede basis vormen voor het vinden van nieuwe wegen. Maar de complexiteit van onze wereld vandaag, en vooral de spirituele crises en uitdagingen, maken dat goede antwoorden van vroeger niet langer nieuwe uitdagingen aan kunnen. Dan stelt Scharmer voor om vooruit te kijken 'in' de toekomst. Dat kan! Zonder glazen bol, maar met een open geest, een open hart en een open wil. Het zijn die houdingen die we in YOT verder willen verkennen en verdiepen. Scharmer stelt voor om prototypes te ontwikkelen en zo ruimte te maken voor het onbekende. Vanuit dit vertrouwen maken we nu letterlijk ruimte door het symboolvlak af te bouwen. We doen dit met dankbaarheid voor wat was en voor wat de afgelopen 21 jaar ons brachten. We kiezen er voor om niet direct iets in de plaats te stellen, maar om de leegte te ervaren en zo Ruimte te scheppen. Vanuit het geloof dat 'God gebeurt'. We kiezen ervoor om onze zekerheid in te ruilen voor een

zachte vorm van ontredding. We willen observeren wat er dan gebeurt, hoe mensen reageren en wat zich spontaan aandient. **We rekenen op het potentieel van de mensen in onze organisatie, de bezoekers van de kerk, de bewoners van de stad, de toevallige passant, al onze sympathisanten van ver en dichtbij.**

Kom en zie

Een tijd geleden dachten we na over de toekomst van YOT. Van de afbouw van het symboolvlak was toen nog geen sprake. Het traject kreeg de naam 'Operatie Mozes': omzwervingen in de woestijn van vandaag zouden ons leiden naar het beloofde land. We formuleerden vijf strategische doelen die als lichtbakens werden uitgezet in de woestijn. Een poging om een duidelijk plan op te maken voor de komende vijf jaar werd evenwel opgedoekt, omdat dit bij YOT niet werkt: het verhinderde ons om onverwachte mensen en feiten die ons pad kruisten te verwelkomen. Die organische werking en groei deden ons twifelen over onze identiteit maar het DNA van YOT kan waarschijnlijk niet ontrafeld worden. Wat meer en meer duidelijk wordt, is dat we ons richten op 'een toekomst die zich aandient'. Mozes hoorde "een stem die mij roept". De woestijn van Mozes is vandaag duidelijk waar te nemen. Maar een belofte houdt ons wakker. Niet toevallig op de site van de Magdalenakerk, die bij Bruggelingen bekend staat als de plaats van geloof, hoop en liefde. Hoe vertalen we deze goddelijke deugden vandaag in onze wereld? Alvast bij YOT als Ruimte, moed en mededogen. Met de aan Mozes overgeleverde Godsnaam - ik zal zijn die ik zal zijn – tekent onze Operatie Mozes zich scherper af aan de horizon. Kom en zie, naar een toekomst die zich aandient.